

Timur Vermes (* 1967 Norimberk)

Německý novinář a spisovatel.

Timur Vermes pochází z manželství Maďara, který uprchl z Maďarska po tamějším neúspěšném krvavém protikomunistickém povstání r. 1956, a Němky. Vystudoval dějiny a politologii na univerzitě v Erlangenu. Začal pracovat jako novinář bulvárních novin, v r. 2007 se začal živit také jako **ghostwriter** (anonymní spisovatel využívaný celebritami coby nepřiznaný autor jejich vzpomínek apod.). Do nejvyšších pater literárního světa jej katapultoval mezinárodní **úspěch jeho satirického románu *Už je tady zas*** (2012): v letech 2012 – 2015 kniha vyšla ve 27 jazycích a v celkovém nákladu více než 1,4 milionu výtisků.

Nejznámější dílo:

Satirický román *Už je tady zas* (Er ist wieder da; 2012; fiktivní vyprávění Adolfa Hitlera, který se – neznámo jak – ocitl živ a nezraněn v dnešním Berlíně).

Timur Vermes (* 1967): *Už je tady zas* (2012)

Vypravěčem románu je německý fašistický (nacistický) diktátor Adolf Hitler, zodpovědný za smrt milionů lidí jak na frontách Druhé světové války (1939 – 1945), již rozpoutal, tak v koncentračních táborech určených pro masovou likvidaci skupin obyvatelstva považovaných nacisty za méněcenné či nebezpečné (Židé, Romové, odbojáři atd.). Podle řeči historických faktů Hitler spáchal sebevraždu ve svém berlínském podzemním bunkru v dubnu 1945, kdy nad jeho hlavou již duněla sovětská děla a kdy bylo jasné, že pro Německo je válka ztracena. Podle Vermesova románu se však Hitler – neznámo jak, zaprášen, ale živý, a dokonce nezraněn – ocitl v r. 2011 na volné parcele uprostřed Berlína.

Chvilí mu trvá, než se zorientuje, ale pak zjistí, že Německo sice před lety válku prohrálo, ovšem nyní je svou mírou konzumismu a mediální manipulace pozoruhodně blízké poměrům v meziválečné (výmarské) Německé republice. Hitler se nenechá odradit nároky, jež na něj klade svět elektronických technologií (osvojí si i práci s myším přístrojem); dospěje k závěru, že nynější situace vytváří obzvlášť příhodné podmínky pro jeho návrat k moci, a začne na něm pracovat. Pronikne do médií, jež jej berou jen jako imitátora nejtemnější postavy německé historie, ale zároveň nemohou přehlédnout, že tak dobrý Hitlerův napodobovatel tady ještě nebyl. Na sociálních sítích se začne formovat početná skupina fanoušků obdivujících, jak tento Hitler dokáže hovořit o dnešním Německu bez jakýchkoli zábran či iluzí. Ukazuje se, že německá (a potažmo celá západoevropská) společnost na počátku 21. století je svými sociálními rozpory i ideovou omezeností stejně zranitelná vůči totalitním snahám, jako bylo Německo (a Evropa) mezi světovými válkami.

VIII.

(...) Belliniová uhodila dlaní do stolu.

„On improvizuje,“ rozzářila se, „prostě to bez přípravy tahá z rukávu. A nehne přitom ani brvou! Chápete, co to znamená? Znamená to, že se po dvou vysíláních nedostaneme do situace, kdy by nevěděl, co má říkat. (...)“ (...)

„ZDF se může těšit!“ poznamenal Sensenbrink.

„Ale jedno bychom si měli ujasnit,“ dodala náhle paní Belliniová a vrhla na mě nesmírně vážný pohled.

„Ano?“

„Dohodneme se, že téma *Židé* není ani trochu vtipné!“

„Máte naprostou pravdu,“ souhlasil jsem skoro s úlevou. Konečně jsem potkal někoho, kdo opravdu ví, o čem mluví.

IX.

(...) Tedy, byl bych vstal kolem jedenácté, kdyby mě už za ranního šera, asi kolem deváté, nezbudil telefon a neozvala se jakási dáma s nevyslovitelným, slovansky znějícím příjmením. Jodl by někoho takového nikdy nepřepojil, ale Jodl očividně zmizel v propadlišti dějin. Ospale jsem zašátral po sluchátku.

„Hmpf?“

„Dobrý den, tady je Kravčyková,“ zajásal nemilosrdně veselý hlas. „Z firmy Flashlight!“ (...)

„Přejete si?“ zeptal jsem se.

„Volám ze smluvního oddělení,“ radoval se hlas. „Právě dodělávám podklady a mám na vás ještě několik otázek. (...)“

„Jaké otázky?“

„No, zcela všeobecné. Sociální pojištění, bankovní spojení, takové věci.

Chci říct, no, třeba na jaké jméno mám ty papíry vystavit.“ (...)

„Hitler,“ povzdechl jsem si. „Adolf.“

„Ano,“ zase se zasmála tím hrůzu nahánějícím nadšeným ranním smíchem, „ne, já myslím vaše pravé jméno.“

„Hitler! Adolf!“ zopakoval jsem, nyní už trochu podrážděně.

Na okamžik zavládlo ticho.

„Vážně?“

„Ano, přirozeně!“

„No, to je tedy... opravdu – to je ale náhoda...“ (...)

„No vidíte! Tak probiha dodělejte ty zatracené papíry.“ A praštil jsem sluchátkem.

Trvalo sedm minut, než telefon zazvonil znovu.

„Co je zase?“

„Haló, tady je znovu,“ načež opět následovalo ono podivné východní jméno, které znělo, jako když člověk zmuchlá zprávu z fronty. „Já... obávám se, že takhle to nepůjde...“

(...)

Slyšel jsem, jak cosi několikrát přeškrtnala. Pak se ozvala znovu: „Já – víte, obávám se, že bude lepší, když se u nás přece jenom na chvílku zastavíte. Potřebovala bych od vás něco jako pas. A vaše bankovní spojení.“

„Zeptejte se Bormanna,“ odsekl jsem a zavěsil. (...) S lítostí, ba téměř se smutkem zaletěly mé myšlenky k věrnému Bormannovi. (...) Bormann, to bylo zcela jisté, by i tyhle smlouvy dokonale vyřešil.

„Poslední varování, paní Šustivá. Vy teď pěkně připravíte ty podklady, nebo s celou rodinou skončíte v Dachau. A jistě víte, kolik lidí se odtamtud vrátilo.“ Už tehdy ji podceňovali, onu Bormannovu empatii. Jak ten uměl zacházet s lidmi! (...)

XXXII.

(...) S běžným každodenním životem jsem dosud takřka nepřišel do kontaktu, většinu drobných pochůzek za mě vyřizovala slečna Krömeierová. Teprve když jsem se rozhodl, že si některé

záležitosti obstarám sám, vyšlo najevo, jak moc se některé věci změnily. Poslední dobou jsem silně postrádal svůj starý dobrý holicí strojek. Dosud jsem se musel provizorně spokojit s jednou z těch umělohmotných věciček, jejichž přednost spočívala v kombinaci několika nevyhovujících žiletek, které plet' hned vícekrát nepříjemně ohoblovaly. Z obalu jsem vyčetl, že je to považováno za obrovský pokrok, zejména oproti původní verzi obsahující o jednu žiletku méně. Osobně jsem v tom však stále nespatoval žádnou výhodu ve srovnání s jedinou pořádnou starou žiletkou. (...)

Na opravdových nákupech jsem byl naposledy někdy v roce 1924 nebo 1925. Tehdy lidé chodili k hokynářovi nebo do mydlárny. Dnes jsem se za stejným účelem musel vypravit do drogerie. (...) Na místě jsem zjistil, že se vzhled takového obchodu výrazně proměnil. Dříve v něm býval pult a za ním zboží. I dnes tu byl pult, ale umístěný u východu. Za ním nebylo vůbec nic kromě vnitřní strany výkladní skříně. Vlastní zboží bylo lidem volně přístupné v nekonečných řadách regálů. Zprvu jsem se domníval, že se zde pohybují tucty prodavačů v neformálních oděvech. Jenomže oni to byli zákazníci. Sami si vybrali, co potřebovali, a utíkali s tím k pultu. Bylo to skutečně prapodivné. Jen zřídka kdy v životě jsem zakusil pocit, že je se mnou jednáno s tak nepatrnou dávkou zdvořilosti. Případalo mi, jako by mi hned u vchodu dali na srozuměnou, že si mám svoje mizerné žiletky laskavě najít sám. Pan drogista má na práci něco lepšího.

Teprve postupně jsem pochopil všechny souvislosti. Z ekonomického hlediska měl tento systém několik výhod. Tak za prvé mohl drogista zákazníkům zpřístupnit velkou část skladu, čímž získal větší prodejní plochu. Kromě toho se sto zákazníků pochopitelně samo obsloužilo rychleji, než by to dokázalo deset nebo i dvacet prodavačů. A v neposlední řadě drogista nepotřeboval ani ty prodavače. Výhody byly zřejmé: Při plošném zavedení tohoto principu mohlo být podle mého přibližného odhadu v naší vlasti okamžitě uvolněno sto až dvě stě tisíc pracovních sil a posláno na frontu. Udělalo to na mě takový dojem, že jsem chtěl geniálnímu drogistovi okamžitě pogratulovat. Vrhł jsem se k jednomu z pultů a ptal se po panu Rossmannovi.

„Jaký pan Rossmann?“

„Přece ten, kterému patří tato drogerie!“

„Ten tady není.“

To mě mrzelo. Na druhou stranu byla gratulace zbytečná, neboť se vzápětí ukázalo, že chytrý pan Rossmann mé žiletky bohužel neprodává. Poslali mě do jiného obchodu, k jistému panu Müllerovi.

Abych to zkrátil: Pan Müller již rovněž zrealizoval geniální nápad pana Rossmanna. Mé žiletky však nevedl ani on. Totéž platilo pro pana Schleckera, jenž ve svém značně ušmudlaném obchodě dotáhl celý princip k dokonalosti: Ani za pokladnou nikdo neseděl. Což dávalo smysl, vždyť moje žiletky se nenacházely ani tam. Pokud bych chtěl svou zkušenost shrnout, mohl bych říct, že v Německu stále menší počet prodavačů neprodával žádné žiletky. Což sice nebylo potěšitelné, ale alespoň to bylo efektivní. (...)

Ukázalo se, že podle onoho podivného pracovního principu nefungují pouze drogisté, nýbrž celá společnost. Obchody s oděvy, knihkupectví, prodejny obuvi, obchodní domy a rovněž a především prodejny potravin, ba dokonce i restaurace, to všechno bylo prakticky bez personálu. Zjistil jsem, že pro peníze se už nechodí do banky, nýbrž do automatu. Stejně tomu bylo v případě jízdenek a dopisních známek, v této oblasti se již dokonce přešlo k úplnému zrušení všech poštovních poboček bez výjimky. I balíky se strkaly do automatů, odkud si je adresát musel laskavě vyzvednout sám. Vzhledem ke všem těmto okolnostem by měl nový wehrmacht disponovat mnohamilionovým vojskem. Ve skutečnosti se však s bídou zmohl na přesně dvojnásobný počet branců ve srovnání s časy hanebné Versailleské smlouvy. Byla to záhada.

Kam se všichni ti lidé poděli?

Zprvu jsem se domníval, že zřejmě stavějí dálnice, vysušují močály a podobně. To ovšem nebyla pravda. Močály se nyní považovaly za raritu a spíše se zalévaly, než vysušovaly. A dálnice stavěli i nadále dělníci z Polska, Běloruska, Ukrajiny a dalších zemí, za mzdy, které by se byly Říši vyplatily víc než jakákoli válka. Kdybych býval věděl, jak lacino jsou Poláci k mání, mohl jsem jejich zemi klidně přeskochit.

Člověk se zkrátka pořád učí.

Na okamžik jsem zvážil i možnost, že se německý národ výrazně zmenšil a všichni ti ušetření lidé už zcela přirozeně neexistují. Statistika mi však prozradila, že v zemi stále žije 81 milionů Němců. Laskavý čtenář se na tomto místě nejspíš diví, proč jsem nepomyslel na nezaměstnané. Důvodem je obrázek člověka bez práce, který se mi vpálil do paměti.

Nezaměstnaný, kterého jsem znával já, si na krk pověsil ceduli s textem „Hledám jakoukoli práci“ a šel na ulici. Když dosti dlouho marně pobíhal po městě, ceduli sundal, uchopil rudou vlajku, již mu do ruky strčil číhající bolševik, a šel na ulici s ní. Milionový dav vzteklých lidí bez práce představoval ideální východisko pro všechny radikální strany, a nejradikálnější z nich patřila naštěstí mně. Nyní jsem ovšem v ulicích žádné nezaměstnané neviděl. Nikdo neprotestoval. Domněnka, že dotyčné poslali vykonávat veřejně prospěšné práce nebo do nějaké formy pracovních táborů, se nepotvrdila. Vláda se, jak jsem zjistil, namísto toho uchýlila ke svěbytnému řešení jistého pana Hartze.

Tento pán objevil, že dělnictvo si nakloní nejen zvýšením mezd a podobnými opatřeními, nýbrž i tehdy, když jeho představitelům poskytne peníze a brazilské milenky. Ono zjištění bylo posléze prostřednictvím několika zákonů aplikováno na nezaměstnané. Pochopitelně na podstatně nižší úrovni. Místo milionů byly k dispozici menší částky, místo skutečných Brazilek internetové obrázky maďarských či rumunských prostitutek, což zase vyžadovalo, aby každý nezaměstnaný vlastnil jeden nebo více počítačů. A tak si pánové Rossmann a Schlecker mohli ve své branži bez prodavačů a žiletek i nadále mastit kapsy, aniž by se museli obávat, že jim nějaký nezaměstnaný rozbije výlohu kamenem. A všechno se to platilo z daní prostých zaměstnanců zbrojovek. Zkušenému národnímu socialistovi bylo samozřejmě okamžitě jasné, že za vším je spiknutí kapitálu a finančního židovstva: Penězi získanými od chudých byli chlácholeni ti ještě chudší, aby bohatí mohli z krize ještě více týt. Ostatně poukazovali na to dokonce i levicovní politici, třebaže s vynecháním židovských prvků. (...)

Timur Vermes, Už je tady zas, Praha 2013, s. 88, 92 -

Poznámky a vysvětlivky:

Martin Bormann [martyn borman] (1900 – 1905) – Hitlerův osobní tajemník, vlivný muž nacistického režimu, spáchal sebevraždu, ale to bylo potvrzeno až v 70. letech, takže dlouhou dobu byl považován za uprchlého; **Dachau** – první (a vzorový) nacistický koncentrační tábor, zřízen u bavorské metropole Mnichova v r. 1933, zahynulo zde – podle odhadů – téměř 70 tisíc lidí; **Flashlight** [flæšlait] (angl.); **Peter Hartz** (*1941) – německý manažer (automobilka Volkswagen), v r. 2002 byl jmenován do čela Hartzovy komise, podle jejíchž doporučení německá vláda uskutečnila neoliberální reformy stupňující sociální rozdíly v zemi, jeho kariéra se zhroutila v r. 2005, kdy se provalila série jeho profesních i soukromých skandálů; **Alfred Jodl** (1890 – 1946) – německý vojevůdce za Druhé světové války, spojeneckým Norimberským procesem odsouzen k trestu smrti a popraven; **Polsko** – stát, který se v září 1939 stal první obětí německé agrese za Druhé světové války, statečná obrana vlasti ze strany Poláků proti mnohem silnějšímu nepříteli se stala v populárně líčených dějinách Druhé světové války vzorovým příkladem vlasteneckého hrdinství; **Říše** – stručné označení pro první novověký jednotný německý stát, většinou expanzivně založený: Německá říše 1871 – 1943, Velkoněmecká říše 1943 – 1945; **Schlecker** [šlekr], **týt** – kořistit, těžit; **Versailleská smlouva** – mírová smlouva z r. 1919 mezi blokem států Dohodou, jenž zvítězil v První světové válce, a Německem, které bylo v této válce poraženo a následně Versailleskou smlouvou mnohostranně omezeno po ekonomické i vojenské stránce; **wehrmacht** – armáda nacistického Německa; **ZDF** – německá veřejnoprávní televizní stanice Zweites Deutsches Fernsehen (Druhá německá televize).

